

А. С. ЧИРКІН,
аспірант кафедри державного будівництва
Національного юридичного університету імені
Ярослава Мудрого

ОРГАНІЗАЦІЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЧЕХІЇ У СВІТЛІ ПОЛОЖЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ХАРТІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У статті проаналізовано організацію місцевого самоврядування в Чехії відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування 1985 р. Досліджено, які саме положення були ратифіковані Чехією і як вони імплементовані в національне законодавство. Висвітлено поточний стан організації місцевої влади в Чехії, крім того, зазначено про прогресивні кроки в аспекті вдосконалення місцевого самоврядування відповідно до європейських стандартів.

Ключові слова: місцеве самоврядування, Чехія, Європейська хартія місцевого самоврядування, децентралізація, субсидіарність.

Постановка проблеми. Під час проведення демократичних реформ кожна держава бере за приклад міжнародні документи, які є стандартами у певній сфері для країн-ратифікантів. У сфері місцевого самоврядування таким актом є Європейська хартія місцевого самоврядування (далі – Хартія) [2]. Україна ратифікувала її у 1997 р., однак рівень організації місцевого самоврядування в нашій країні, на жаль, досі не відповідає певним вимогам головного європейського документа з питань місцевого самоврядування. У той же час наші партнери змогли успішно реформувати власну систему місцевого самоврядування відповідно до міжнародних стандартів. Однією з таких країн є Чехія, досвід якої в аспекті перебудови місцевого самоврядування відповідно до вимог Хартії може бути корисним і для України.

Аналіз останніх досліджень. Конституційно-правову основу місцевого самоврядування та питання реформування процесів адміністративного характеру в Чехії було досліджено в працях О. Видлакової, В. Лемака, М. Лендбел, Я. Митровки, Н. Нижник [1; 13; 14; 15]. Однак питанню сучасного стану місцевого самоврядування та його відповідності Хартії не приділялося значної уваги.

Мета статті – проаналізувати стан правової основи місцевого самоврядування та визначити рівень організації системи місцевого самоврядування Чеської Республіки у світлі стандартів, встановлених Хартією, виявити поліпшення, які відбулися протягом останніх років.

Виклад основного матеріалу. Чеська Республіка ратифікувала Європейську хартію місцевого самоврядування 7 травня 1999 р. Хартія набрала чинності 1 вересня 1999 р. Серед 45 держав, що ратифікували Хартію, Чеська Республіка – одна з тих країн, які затвердили найбільшу кількість положень. Згідно з ратифікаційною грамотою, підписаною під час прийняття Хартії (ст. 12 Хартії), Чеська Республіка не бере на себе зобов'язання стосовно виконання п. 5 ст. 4 (щодо свободи дій під час виконання делегованих повноважень), п. 2 ст. 6 (щодо умов найму співробітників в органи місцевого самоврядування), п. 2 ст. 7 (щодо відшкодування витрат у зв'язку з виконанням службових обов'язків), п. 3 ст. 9 (щодо місцевих податків і зборів) та п. 6 тієї ж статті (консультування з органами місцевого самоврядування) [2].

У ст. 8 Конституції Чеської Республіки гарантується місцеве самоврядування, більш докладні норми містяться в розділі 7 Конституції Чехії, який безпосередньо стосується місцевого самоврядування. Крім того, існує чимала законодавча основа діяльності місцевого самоврядування, зокрема це закони [12]: № 128/2000 «Про общи» (муніципалітети), № 129/2000 «Про краї», № 131/2000 «Про столицю Прагу», «Про підтримку регіонального розвитку», № 320/2001 «Про фінансовий контроль», № 250/2000 «Про бюджетні правила для територіальних одиниць», № 243/2000 «Про бюджетний розподіл податків», № 312/2002 «Про посадових осіб територіального самоврядування», № 130/2000 «Про вибори

до регіональних рад», №491/2001 «Про вибори до муніципальних рад», №22/2004 «Про місцевий референдум» [3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11].

Хартія застосовується до органів місцевого самоврядування всіх рівнів (ст. 13), але Чеська Республіка не прийняла ніяких норм, що регулюють застосування Хартії до регіональної влади, яка існує з 2000 р. Тим не менше, основні принципи фінансового регулювання в Чеській Республіці єдині для місцевих і регіональних влад. Як наслідок, варто розглядати їх разом, роблячи певні ремарки в конкретних питаннях. Таким чином, нормами, закріпленими у Конституції Чехії 1992 р. та відповідному вищезазначеному законодавстві, виконується вимога ст. 2 Хартії щодо закріплення принципу місцевого самоврядування в Конституції [2].

Правове та фінансове регулювання діяльності органів місцевого самоврядування чітко визначає, що чеські органи місцевого самоврядування відповідно до ст. 3 Хартії здійснюють регулювання та управління суттєвою часткою публічних справ під власну відповідальність в інтересах місцевого населення. Ця точка зору буде більш широко розвинена далі. З іншого боку, твердження стосовно того, що органи місцевого самоврядування відповідно до ст. 3 Хартії вирішують «суттєву» частину публічних справ, може бути піддано сумніву. За даними Міністерства фінансів Чехії, місцеві та регіональні бюджети в сукупності складають третину від загальнодержавних витрат. Їх можна впевнено позначити як «суттєві». У той же час поділ спільних регіональних та місцевих витрат на ті, що витрачаються на реалізацію власних завдань, і на ті, що витрачаються на делеговані завдання, є досить нечітким. При цьому відмічаємо, що виконання власних повноважень менше піддається контролю і тому ці повноваження ближче до справжнього поняття місцевого самоврядування, ніж делеговані повноваження [2]. Вимоги п. 2 ст. 3 Хартії, в якому передбачено, що право на місцеве самоврядування реалізується радами або зборами, члени яких обираються в ході вільних виборів на основі загального, рівного і прямого виборчого права при таємному голосуванні, чітко передбачені в законодавстві Чеської Республіки (статті 67–68 Закону «Про обці», ст. 31 Закону «Про краї»). Виконавчі органи місцевого врядування обираються відповідними радами і несуть відповідальність перед радами [5].

Чеська Республіка дотримується вимог п. 1 ст. 4 Хартії щодо закріплення основних повноважень органів місцевого самоврядування в законі, отже, не тільки норми Конституції, але і прийняті впро-

довж 2000-х рр. закони у сфері місцевого врядування відповідають Хартії. Те саме стосується і права територіальних громад на вирішення всіх питань, які не виключені зі сфери їх компетенції відповідно до п. 2 ст. 4 Хартії [2]. Належним чином у законодавстві Чехії підтримується й принцип субсидіарності, закріплений у п. 2 ст. 4 Хартії. Однак ефективно застосування зазначеного принципу залежить від належного розподілу власних повноважень між регіональним і місцевим самоврядуванням. Відповідно до ст. 87 Конституції Чехії [12] тільки судова влада може виносити загальнообов'язкові рішення щодо обсягу повноважень місцевої влади відповідно до закону. Головну роль тут відіграє Конституційний Суд. Таким чином, можна зробити висновок, що належне виконання зобов'язань, закріплених у п. 4 ст. 4 Хартії, не викликає особливих сумнівів. Що стосується п. 6 ст. 4 Хартії, то існують певні питання щодо малої кількості консультування з місцевими органами управління при прийнятті рішень, які безпосередньо їх стосуються. При цьому в законах «Про обці», «Про краї», «Про місто-столицю Прагу» прямо передбачено обов'язок консультацій публічних органів влади з органами місцевого самоврядування при прийнятті рішень, які безпосередньо стосуються самоврядування. Крім того, актами чеського уряду зазначено, що краї та асоціації обців є «обов'язковими суб'єктами консультування» щодо законопроектів, які стосуються місцевого самоврядування [5; 6; 7]. Більш того, усі законопроекти вносяться в Електронну бібліотеку офісу уряду і таким чином стають відкритими для широкого загалу. До того ж крайові ради наділені правом законодавчої ініціативи, яке дозволяє їм вносити законодавчі пропозиції [19].

У деякій мірі скарги щодо консультацій можуть пояснюватися тим фактом, що відносини між центральною і місцевою владою детально регулюються нормативними положеннями (у тому числі бюджетними), які залишають останнє слово за двома палатами Парламенту (консультації передбачені для процедур, які стосуються змін меж діяльності місцевої влади, але така консультація проводиться лише з метою дізнатися думку і не є обов'язковою для національних органів влади). Також багато з обраних посадових осіб мають депутатські мандати, що являють собою форму політичного впливу та обміну інформацією, яка знаходиться десь між «консультацією» і «лобюванням» і має вирішальний вплив на рішення, які стосуються місцевого самоврядування. Проте важливим кроком може послужити обмірковування питання щодо того, чи вимагають існуючі механізми

консультації подальшого розвитку та формалізації, як мінімум, шляхом урахування інтересів відповідних асоціацій.

Внутрішня організаційна структура місцевої влади всебічно регулюється національним законодавством. Але на відповідному адміністративному рівні вони мають свободу адаптації залежно від місцевих потреб. Делегація Конгресу місцевих і регіональних влад зазначає, що не має причин вважати, що п. 1 ст. 6 Хартії не дотримується Чеською Республікою. Проте Чеська Республіка не ратифікувала п. 2 ст. 6 Хартії, який стосується працевлаштування співробітників в органи місцевого самоврядування [2]. Це може розумітися у світлі того, що існують широкі повноваження місцевої влади щодо формування власного технічного та адміністративного забезпечення, а також щодо призначення персоналу на різні посади для виконання певних завдань. Таким чином, вимоги до співробітників, що встановлюються урядом, можуть розглядатися як втручання в автономію місцевої влади щодо вирішення питань по загальнонаціональному трудовому законодавству в межах державного ринку праці [19].

У Чеській Республіці нагляд за діями органів місцевого самоврядування з боку центрального уряду здійснюється відповідно до Конституції (ч. 4 ст. 101) і відповідного спеціального законодавства [12]. Законодавчо органи місцевого самоврядування наділені дискреційними повноваженнями, і фінальне слово у випадках, коли на думку центрального уряду місцева влада діяла незаконно, залишається за судовою владою. Таким чином, вимоги пропорційності і домірності п. 3 ст. 8 Хартії дотримуються належним чином.

Вищий рахунковий офіс – це незалежний орган, який є відповідальним за «аудит державної власності і фінансових ресурсів, одержуваних відповідно до закону, за винятком тих ресурсів, які збираються місцевою владою в межах власної юрисдикції» (ч. 2 ст. 3 Закону № 166/1993 «Про Вищий рахунковий офіс») [3]. Це означає, що цей орган може контролювати використання лише тих коштів, які виділяються центральним органам влади. Вищий рахунковий офіс також контролює роботу міністерств з приводу надання міжбюджетних трансфертів для місцевого самоврядування (наприклад, будівництво водних споруд).

Що стосується положень, закріплених у п. 1 ст. 9 Хартії, то ніяких випадків щодо їх порушення зафіксовано і повідомлено не було. У зворотному сенсі створюється враження, що чеські органи

місцевого самоврядування, незважаючи на зіткнення з кризою, не стали жертвами сучасної фінансової кризи, як інші органи місцевого самоврядування в країнах Європи [2]. Частково це підтверджується звітом фінансового інституту «Dexia» («Регіональне та місцеве фінансування в Європейському Союзі») від 2011 р., згідно з яким Чеська Республіка числиться серед тих країн Європейського Союзу, де доходи органів місцевого самоврядування зросли, як мінімум, настільки, наскільки ВВП країни [16]. У той же час відзначаємо, що в 2009 р. спостерігалось зменшення розділених з місцевою владою податків і зборів на 12%, після чого настало невелике поліпшення в 2010 р. У Чеській Республіці муніципалітети сильно залежать від розподілу фінансів державою (яке базується на кількості населення, а не на показнику добробуту населення). Система «спільного оподаткування», згідно з якою близько 9% державних податків направляються регіональному рівню і близько 22% місцевому, дозволяє місцевому самоврядуванню розпоряджатися відведеними йому коштами в межах своїх повноважень. У той же час ця система створює певні привілеї для великих міст і знижує інтерес для тамтешніх місцевих влад у збільшенні податкової бази. Муніципалітети мають свободу дій по відношенню до місцевих зборів (складаючи 2,3% муніципальних доходів у 2010 р.) і деякі повноваження, що стосуються оподаткування власності (складаючи 3% муніципальних доходів). Муніципалітети збирають плату за забруднення повітря, збір за виведення земель із сільського господарства, збір за виведення земель з лісництва та плату за викидання відходів. Доходи, які надходять не з податків, найчастіше складаються з рентних доходів, доходів, одержуваних у результаті діяльності муніципалітетів як таких, і доходів від відсотків. Капітальні доходи становлять до 4,5% муніципальних доходів, та їх прибутковість залежить від продажу нерухомості.

Пункти 1, 2 ст. 9 Хартії передбачають вимоги пропорційності розподілу фінансових ресурсів щодо обсягу повноважень [2]. Однак у Чехії щодо цього існують певні протиріччя, зокрема, перекази коштів для виконання делегованих повноважень не співрозмірні із суттю і природою цих повноважень. Унаслідок чого певні муніципалітети та регіони вимушені дотувати виконання делегованих повноважень, спираючись на свою частку доходу, отриманого від збору податків, що негативно відбивається на їх повноваженнях щодо виконання власних функцій. Відповідність доступних ресурсів по

відношенню до понесених витрат у зв'язку з обов'язковим виконанням власних повноважень є постійним джерелом конфлікту в багатьох європейських державах, однак зазначимо – в цьому плані Чеська Республіка не буде пасти задніх серед учасників Хартії, в більшості своїй завдяки реформі, яка встановлюватиме дворівневу систему технічного оцінювання витрат, об'єктивно понесених у результаті здійснення делегованих повноважень (зараз ведеться підготовка щодо створення пілотного проекту). Така реформа зробить важливий внесок у поліпшення Чеської системи регіональних і місцевих автономій [17].

Суперечка щодо того, чи повною мірою дотримується п. 4 ст. 9 Хартії, який за фактом є обов'язковим для країни, залежить від уже наведених вище тверджень щодо пп. 1 і 2 ст. 9 [2]. При цьому зазначаємо, що ніяких скарг з боку делегації Конгресу місцевих і регіональних влад щодо співвідношення загальних завдань органів місцевого самоврядування та доступних фінансових ресурсів для їх реалізації не надходило.

Пункт 5 ст. 9 Хартії – ще одне положення, з яким Чеська Республіка не пов'язана зобов'язаннями [2]. Це пов'язано з поточним станом системи, яка містить елементи «фінансового вирівнювання» слабких муніципалітетів і регіонів. На сьогодні уряд обмірковує питання щодо об'єктивного критерію розділу податків між місцевою владою, який би, згідно із законом, належним чином забезпечив потреби кожної влади. У цьому контексті варто зазначити, що в Чеській Республіці немає чіткого політичного інструменту, який мав би справу з фіскальним вирівнюванням переказів коштів, і у зв'язку з неможливістю досягнення малими муніципалітетами високого рівня податкової автономії (тільки 50% муніципальних бюджетів базуються на податкових доходах) місцеві фіскальні дисбаланси та інвестиційні потреби фінансуються за рахунок грантів і кредитів ЄС. Чітких правил розподілу цих грантів не існує.

Стосовно муніципальних облигацій, то проект нового закону «Про бюджетні правила для територіальних одиниць» дозволяє місцевій владі видавати муніципальні облигації для отримання коштів з метою:

- а) інвестувати в основний капітал (довгострокові матеріальні активи);
- б) усунути наслідки природної або іншої катастрофи;
- в) фінансувати проекти, які так само фінансуються з фондів ЄС.

Це означає, що відповідно до альтернативного законопроекту місцеві влади не зможуть розплачуватися за існуючі борги муніципальними облигаціями, тому що облигації є важливим засобом інвестування. Тим не менш варто відзначити, що заборгованість муніципалітетів у Чеській Республіці зростає і може становити проблему для окремих муніципалітетів, хоча це і не становить серйозної проблеми по відношенню до ВВП, бо загальна заборгованість всіх муніципалітетів не перевищує 3% від ВВП [19].

Відповідно до ст. 10 Хартії [2] органи місцевого самоврядування мають право формувати різні види асоціацій для вирішення питань, які становлять спільний інтерес (п. 1), вступати в асоціації для захисту та реалізації спільних інтересів і співпрацювати з місцевою владою інших держав (п. 2). Чеське законодавство загалом відповідає всім цим вимогам ст. 10. Зокрема, ст. 50 Закону «Про обці» детально визначає види діяльності, якими асоціації муніципалітетів можуть займатися [5]:

- а) завдання в галузі освіти, соціальних послуг, охорони здоров'я, культури, пожежного захисту, правопорядку, захисту екології, туризму та захисту тварин;
- б) забезпечення чистоти муніципалітету, озеленення вулиць, забезпечення освітлення вулиць, вивезення, безпечна переробка, використання та утилізація сміття, водопостачання;
- в) установка, розширення і поліпшення мереж технічної інфраструктури та системи пасажирського транспорту;
- г) захист чистоти повітря, завдання, пов'язані з наданням стабільного опалення та водопостачання в об'єкти, які знаходяться в межах повноважень муніципалітету.

Варто відзначити, що всі регіони є членами асоціацій. Тільки Союз міст і муніципалітетів Чеської Республіки представляє 40% місцевих представництв, при цьому 2500 його членів представляють більше 75% населення всієї держави. Іншими словами, ця організація складається з безлічі малих муніципалітетів. Ці муніципалітети можуть бути членами кількох союзів. Так само існують управлінські союзи органів місцевого самоврядування, наприклад Союз старост муніципальних рад. Муніципальні та регіональні асоціації проводять активну діяльність і є доволі впливовими. Вони проводять консультативні наради з представниками державної влади, але їх ефективність багато в чому залежить від того, чи було нараду проведено на початку ви-

рішення певного питання. Дотримуємося думки, що законодавче закріплення механізму проведення наради буде великим досягненням щодо правових та бюджетних процедур, які стосуються місцевого рівня, а також систематизації та забезпечення захисних заходів [19].

Стосовно правового захисту місцевого самоврядування відповідно до ст. 11 Хартії, то відповідно до ст. 87 Конституції Чехії гарантується захист місцевого самоврядування від незаконного втручання держави у його діяльність [2; 14]. У разі виникнення розбіжностей між центральною і місцевою владами останні мають право звертатися до Конституційного Суду, який виносить своє рішення з цього питання. Цей орган (що знаходиться в Брно) є повністю незалежним від центрального уряду і самостійно розглядає питання щодо процесуальних прав місцевої влади під час вирішення подібних суперечок. Навіть у тих справах, де громадяни або посадові особи звертаються з позовом до адміністративного суду проти місцевого чи регіонального представництва, відповідний орган має процесуальний статус сторони процесу і може отримати доступ до правосуддя.

Таким чином, на даний момент перед урядом Чехії стоїть важливе завдання щодо вирішення питання роздроблення муніципалітетів без зменшення кількості сільського населення. Держава може спробувати зменшити величезну кількість муніципалітетів шляхом об'єднання найбільш малих з них у союзи, бо деякі такі муніципалітети у своїй діяльності здаються недостатньо ефективними і нездатними забезпечити місцевий розвиток і благополуччя. Механізми консультації з органами місцевого самоврядування з питань, які безпосередньо їх стосуються, повинні бути поліпшені і більш чітко закріплені у спеціальному законодавстві, яке повинно встановити деталі консультаційного процесу: процедура консультації повинна бути обов'язковою щодо питань, що становлять інтерес для місцевої громади; повинні встановлюватися чіткі терміни для прове-

дення консультації, тобто максимально наблизити вирішення зазначеного питання відповідно до ст. 4 Хартії [19].

Незастосування Чехією деяких положень Хартії безпосередньо пов'язане з політичними протиріччями щодо основних елементів поняття автономії місцевої влади. Це стосується п. 3 ст. 9 Хартії (податки і збори) та п. 5 тієї ж статті («вирівнювання» шляхом перерозподілу доходів) [2]. Основною причиною неприйняття Чехією вищезазначених положень Хартії, на нашу думку, є відсутність «політичної волі» для прийняття ефективної системи місцевих податків, яка б дозволила органам місцевого самоврядування самостійно визначати розмір цих податків. У межах системи жорсткої централізації фінансування варто відзначити, що держава не повною мірою забезпечує фінансування на виконання делегованих повноважень, тобто не повністю виконує свої зобов'язання, взяті відповідно до п. 2 ст. 9 Хартії [2]. Доповідачі Конгресу місцевих та регіональних влад закликають уряд до дотримання принципу пропорційного фінансування. Представники Конгресу місцевих та регіональних влад чекають і будуть вітати ратифікацію Чехією Додаткового протоколу до Європейської хартії місцевого самоврядування про право на участь у вирішенні місцевих справ (СЕ № 207). У цілому варто зазначити, що Чеська Республіка заслуговує похвали за істотний прогрес у сфері місцевого самоврядування з початку 2000-х рр. Основна теза полягає в тому, що правові рамки, встановлені для самоврядування громад, відповідають вимогам Хартії [19].

Висновки. Проаналізувавши сучасний стан місцевого самоврядування Чехії і дослідивши останні в цілому позитивні висновки європейських експертів, зокрема представників Конгресу місцевих та регіональних влад, можемо стверджувати, що організація місцевого самоврядування в Чеській Республіці відповідає стандартам Європейської хартії місцевого самоврядування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Видлакова О. Политико-административные отношения в Чешской Республике / О. Видлакова // Политико-административные отношения: Кто стоит у власти? / под ред. Т. Верхейна. – М., 2001. – С. 17–128.
2. Європейська хартія місцевого самоврядування [Електронний ресурс] : Страсбург, 15 жовт. 1985 р. (Хартія ратифікована Законом № 452/97-ВР (452/97-ВР) від 15.07.97). Дата підписання: 6 листоп. 1996 р. Офіц. пер. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_036.
3. Закон Чеської Республіки No 166/1993 Sb. «Про вищий рахунковий офіс» (Zákon č. 166/1993 o Nejvyšším kontrolním úřadu) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nku.cz/>.
4. Закон Чеської Республіки № 130/2000 Зб. «Про вибори до крайових представницьких органів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nssoud.cz/zakony/130_2000.pdf.

5. Закон Чеської Республіки № 128/2000 «Про общі (громади)» (Zákon č. 128/2000 Sb. o Obcích (obecní zřízení)) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.zakony.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-\(obecni-zrizeni\).html](http://www.zakony.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-(obecni-zrizeni).html).
6. Закон Чеської Республіки № 129/2000 «Про краї» (Zákon č. 129/2000 Sb. o Krajích (krajské zřízení)) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [zakony.cz/seznamy/129-2000-sb-zakon-o-krajich-\(krajskezrizeni\).html](http://www.zakony.cz/seznamy/129-2000-sb-zakon-o-krajich-(krajskezrizeni).html).
7. Закон Чеської Республіки № 131/2000 «Про столицю Прагу» (Zákon č. 131/2000 Sb., O hlavním městě Praze) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.praha.eu/public/a6/b3/d4/1828312_468763_Zakon_o_hl_meste_Praze.pdf.
8. Закон Чеської Республіки № 248/2000 Sb. «Про підтримку регіонального розвитку» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.integrity.pp.ua/files/CONCEPT_NOTE_UA_25112013.pdf.
9. Закон Чеської Республіки № 250/2000 Sb. «Про бюджетні правила для територіальних одиниць» (Zákon č. 250/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech územního rozpočtu) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.integrity.pp.ua/files/CONCEPT_NOTE_UA_25112013.pdf.
10. Закон Чеської Республіки № 320/2001 Coll. «Про фінансовий контроль» (Zákon č. 320/2001 Sb. zedne 9. srpna 2001 «O finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole)») [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.integrity.pp.ua/files/CONCEPT_NOTE_UA_25112013.pdf.
11. Закон Чеської Республіки № 312/2002 Sb. «Про посадових осіб територіального самоврядування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.integrity.pp.ua/files/CONCEPT_NOTE_UA_25112013.pdf.
12. Конституція Чешской Республики [Електронний ресурс] : от 16 дек. 1992 г. – Режим доступу: <http://www.vaclavak.ru/about-cz/konstitucija-chehii.html>.
13. Лендьял М. О. Місцева демократія у країнах Центральної і Східної Європи : монографія / М. О. Лендьял ; ДВНЗ «Ужгород. нац. ун-т». – Ужгород : Мистец. лінія, 2011. – С. 205.
14. Митровка Я. Конституційно-правові основи самоврядування Чеської Республіки [Електронний ресурс] / Я. В. Митровка. – Режим доступу: www.nbu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Triv/2009_6/mytровка.pdf.
15. Нижник Н. Цікавий досвід Чеської Республіки / Н. Нижник, В. Лемак // Право України. – 2002. – № 12. – С. 150–154.
16. Council of European Municipalities and Region-Dexia, EU Subnational Government, 2010/2011 edition [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dexia.com/EN/journalist/press_releases/Documents/20100204_ANG_Press_Release_key_figures_local_and_regional_European_figures.pdf.
17. Illner M. Thirteen Years of Reforming Subnational Governments in the Czech Republic. Paper presented at the Conference on Reforming Local Government: Closing the Gap between Democracy and Efficiency, University of Stuttgart, 26–27 September.
18. Havrda M. «Local government borrowing in the Czech Republic» publication of Europeum – European Policy Forum [Електронний ресурс] / Marek Havrda. – Режим доступу: http://www.europeum.org/doc/arch_eur/EPF_Local_Borrowing.pdf.
19. The Congress of Local and Regional Authorities 22nd Session [Електронний ресурс] // Strasbourg, 8 march 2012. – CG (22)6. – Local and regional democracy in Czech Republic. – Режим доступу: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1917389&Site=Congress>.

REFERENCES

1. Vidlakova O. *Politiko-administrativnyie otnosheniya v Cheshskoy Respublike* (The Politico-Administrative Relations in the Czech Republic) *Politiko-administrativnyie otnosheniya: Kto stoit u vlasti?*, Pod red. T. Verheyne, M., 2001, P. 17–128.
2. *Yevropeiska khartiia mistsevoho samovriaduvannia* (The European Charter of Local Self-Government) Strasburh, 15 zhovtnia 1985 roku (Khartiia ratyfikovana Zakonom No 452/97-VR (452/97-VR) vid 15.07.97). Data pidpysannia: 6 lystopada 1996 Ofitsiyniy pereklad, Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_036.
3. Zakon Cheskoj Respubliky No 166/1993 Sb. «Pro vyshchyj rakhunkovyj ofis» (Zákon č. 166/1993 o Nejvyšším kontrolním úřadu), Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: <http://www.nku.cz/>.
4. Zakon Cheskoj Respubliky No 130/2000 Zb. «Pro vybory do kraiovykh predstavnytskykh orhaniv», Elektronnyi resurs Rezhym dostupu: http://www.nssoud.cz/zakony/130_2000.pdf.

5. Zakon Cheskoj Respubliky No 128/2000 «*Pro obtsi (hromady)*» (Zákon č. 128/2000 Sb. o Obcích (obecní zřízení)), Elektronnyy resurs, Rezhym dostupu: [www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-\(obecni-zrizeni\).html](http://www.zakonycr.cz/seznamy/128-2000-sb-zakon-o-obcich-(obecni-zrizeni).html).
6. Zakon Cheskoj Respubliky No 129/2000 «*Pro kraji*» (Zákon č. 129/2000 Sb. o Krajích (krajské zřízení)), Elektronnyy resurs, Rezhym dostupu: [zakonycr.cz/seznamy/129-2000-sb-zakon-o-krajich-\(krajскеzrizeni\).html](http://zakonycr.cz/seznamy/129-2000-sb-zakon-o-krajich-(krajскеzrizeni).html).
7. Zakon Cheskoj Respubliky No 131/ 2000 «*Pro stolytsiu Prahu*» (Zákon č. 131/2000 Sb., O hlavním městě Praze). Elektronnyy resurs, Rezhym dostupu: http://www.praha.eu/public/a6/b3/d4/1828312_468763_Zakon_o_hl.meste_Praze.pdf.
8. Zakon Cheskoj Respubliky No 248/2000 Sb. «*Pro pidtrymku rehionalnoho rozvytku*» Elektronnyy resurs, Rezhym dostupu: http://www.integrity.pp.ua/files/CONCEPT_NOTE_UA_25112013.pdf.
9. Zakon Cheskoj Respubliky No 250/2000 Sb. «*Pro biudzhetni pravyla dlia terytorialnykh odynyts*» (Zákon č.250/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech územního rozpočtu). Elektronnyy resurs, Rezhym dostupu: http://www.integrity.pp.ua/files/CONCEPT_NOTE_UA_25112013.pdf.
10. Zakon Cheskoj Respubliky No 320/2001 Coll. «*Pro finansovyi kontrol*» (Zákon č. 320/2001 Sb. zedne 9. srpna 2001 «O finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole). Elektronnyy resurs, Rezhym dostupu: http://www.integrity.pp.ua/files/CONCEPT_NOTE_UA_25112013.pdf.
11. Zakon Cheskoj Respubliky No 312/2002 Sb. «*Pro posadovykh osib terytorialnoho samovriaduvannia*». Elektronnyy resurs, Rezhym dostupu: http://www.integrity.pp.ua/files/CONCEPT_NOTE_UA_25112013.pdf.
12. *Konstitutsiya Cheskskoy Respubliki* (The Constitution of the Czech Republic) ot 16 dekabrya 1992 g. Elektronnyy resurs, Rezhym dostupu: <http://www.vaclavak.ru/about-cz/konstitucija-chehii.html>.
13. Lendel M. O. *Mistseva demokratiia u krainakh Tsentralnoi i Skhidnoi Yevropy* (Local Democracy in Central and Eastern Europe), monohrafiia, M. O. Lendel; DVNZ «Uzhhorod. nats. un-t», Uzhhorod, Mystets. liniia, 2011, p. 205.
14. Mytrovka Ya. *Konctytutsiino-pravovi osnovy samovriaduvannia Cheskoj Respubliky* (Constitutional and Legal Bases of Government of the Czech Republic), Ya. V. Mytrovka, Rezhym dostupu: www.nbu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Tpiv/2009_6/mytrovka.pdf.
15. Nyzhnyk, N. *Tsikavyi dosvid Cheskoj Respubliky* (Interesting Experience of the Czech Republic), N. Nyzhnyk, V. Lemak, Pravo Ukrainy, 2002, 12. P. 150–154.
16. Council of European Municipalities and Region-Dexia, EU Subnational Government, 2010/2011 edition. Elektronnyy resurs, Rezhim dostupa http://www.dexia.com/EN/journalist/press_releases/Documents/20100204_ANG_Press_Release_key_figures_local_and_regional_European_figures.pdf.
17. Illner M. Thirteen Years of Reforming Subnational Governments in the Czech Republic. Paper presented at the Conference on Reforming Local Government: Closing the Gap between Democracy and Efficiency, University of Stuttgart, 26–27 September.
18. Marek Havrda. «Local government borrowing in the Czech Republic» publication of Europeum – European Policy Forum. Elektronnyy resurs, Rezhim dostupa http://www.europeum.org/doc/arch_eur/EPF_Local_Borrowing.pdf.
19. The Congress of Local and Regional Authorities 22nd Session, Strasbourg, 8 march 2012. – CG (22)6. – Local and regional democracy in Czech Republic. Elektronnyy resurs, Rezhim dostupa : <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1917389&Site=Congress>.

А. С. ЧИРКИН

аспирант кафедры государственного строительства
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

**ОРГАНИЗАЦИЯ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ ЧЕХИИ
В СВЕТЕ ПОЛОЖЕНИЙ ЕВРОПЕЙСКОЙ ХАРТИИ
МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ**

В статье проанализирована организация местного самоуправления в Чехии в соответствии с положениями Европейской хартии местного самоуправления 1985 г. Исследовано, какие именно положения были ратифицированы Чехией и как они имплементированы в национальное законодательство. Освещено текущее состояние организации местной власти в Чехии, кроме того, указано о прогрессивных шагах в аспекте совершенствования местного самоуправления в соответствии с европейскими стандартами.

Ключевые слова: местное самоуправление, Чехия, Европейская хартия местного самоуправления, децентрализация, субсидиарность.

A. S. CHYRKIN

PhD Candidate of the Department of State Construction department
of Yaroslav Mudryi National Law University

**ORGANIZATION OF LOCAL GOVERNMENT
IN CZECH REPUBLIC ACCORDANCE WITH THE PROVISION
OF THE EUROPEAN CHARTER OF LOCAL SELF-GOVERNMENT**

Problem setting. This article analyzes the organization of local government in the Czech Republic under the provisions of the Charter 1985. A wide range of the article is dedicated to norms of the Charter, and in what way they are implemented in Czech legislation. Directly highlighted the organization of local government institutions in the Czech Republic, either on the base level or the regional level, in accordance with European standards. It is noted which progressive steps were made by the Czech Republic towards improving its local government. Studying the experience of a country that had passed a way of local government development quite similar to the Ukrainian is undoubtedly very beneficial for our country. Especially important for Ukraine is the experience the Czech Republic related to improving the organization of local authorities in line with European standards.

Analysis of recent researches and publications. The organization of local government and the reform of administrative processes in the Czech Republic were investigated in the works of A. Vydakovoyi, V. Lemaka, M. Lendel, J. Mytrovsky, N. Nyzhnyk.

Target of research. The aim of our work is to analyze the condition of the legal framework of local government, to determine the level of organization of local government in the Czech Republic in light of the standards established by the European Charter of Local Self-Government and to identify improvements that have occurred in recent years.

Article's main body. Among the 45 states that have ratified the European Charter of Local Self-Government, the Czech Republic is one of those countries that have the highest number of approved positions. Article 8 of the Constitution of the Czech Republic guarantees the local government. Section 7 of the Constitution of the Czech Republic contains more detailed rules. In addition, there is a considerable legislative basis of local government. Legal and financial regulation of local government in the Czech Republic clearly stipulates that the Czech local authorities, in accordance with Article 3 of the European Charter of Local Self-Government, regulate and manage a substantial share of public affairs under their own responsibility and in the interests of local people. The Czech Republic complies with the requirements of paragraph 1 of Article 4 of the Charter on consolidation of major powers of local government in the law, so that not only the norms of the Constitution, but laws accepted during the 2000s on local government correspond to the Charter. As for the provisions set out in the paragraph 1 of the Article 9 of the Charter, there has been no cases of significant infringements of financial autonomy of local governments in the Czech Republic.

Conclusions and prospects for the development. The representatives of the Congress of Local and Regional Authorities would welcome the ratification of the Additional Protocol to the European Charter of Local Self-Government on the right to participate in local affairs (CE No. 207) by the Czech Republic. In general, it should be noted that the Czech Republic deserves praise for substantial progress in local government since the early 2000s. The main thesis is that the legal framework established for the community self-government comply with the requirements of the Charter. But certainly there is a great prospect for further research of local government in the Czech Republic.

Key words: local government, the Czech Republic, the European Charter of Local Self-Government, decentralization, subsidiarity.